

REPORTATGE | LES RESTES PALEONTOLÒGIQUES AL TERRITORI ANDORRÀ, PENDENTS D'ESTUDIAR I PROTEGIR

Fòssils: patrimoni desconegut

Fins a dinou jaciments de fòssils, és a dir, amb emprentes deixades per les primeres restes de vida a les roques que avui formen

part del paisatge andorrà. Un patrimoni desconegut, apunten des de la Fundació Marcel Chevalier, i per tant forçosament desprotegit.

A. DORAL
Andorra la Vella

Si saltéssim entre 300 i 500 milions d'anys enrere en el temps ens trobaríem a Pangea, quan la Terra encara no s'havia fragmentat en continents i d'on a penes havien començat a despuntar les muntanyes. Aleshores ja hi bullia la vida. Eren organismes invertebrats, molt bàsics, sense esquelet però recoberts amb closques i altres parts dures, i va ser amb aquestes que van deixar l'empremta que encara avui es pot detectar –amb un ull destre– sobre les roques en territori andorrà. Hi abunden, apunta Valentí Turu des de la Fundació Marcel Chevalier, que va fer l'únic inventari realitzat fins a la data, amb un mostreig amb un centenar i escaig de restes dipositat a Patrimoni Cultural –una altra col·lecció la conserva la fundació–.

Setúria, la Rabassa i el Comapedrosa, són zones especialment riques en aquest patrimoni. Però en realitat, recorda Turu, la meitat de la superfície del país se situa per damunt dels 2.000 metres i és, per tant, terreny mineral, sense vegetació. D'on el científic infereix que “la gestió mediambiental hauria de ser paritària, de la biota i el món mineral”. Una gestió que hauria de reconèixer i protegir –i per això el pas necessari previ és conèixer– el patrimoni fòssil.

És un patrimoni valuós, important? També per determinar-ho caldria un estudi seriós –i per tant el pressupost necessari–, respon Turu. Hi ha zones, com la Rabassa, on l'arqueòleg parla d'un jaciment “abundant en diversitat i quantitat”. Abun-

Una de les restes fòssils de la col·lecció que conserva Patrimoni Cultural.

FERNANDO GALINDO

La Rabassa i el Comapedrosa alberguen jaciments

dant i fàcilment identificable: es pot detectar a simple vista, en formes rodones impreses sobre la pedra, formes estranyes que criden l'atenció. Si no s'identifiquen i avaluen els jaciments hi ha el risc que siguin espoliats o destruïts. De fet, recorda el científic, el projecte de Naturlandia ja havia quedat aturat justament a l'espera que un expert determinés el valor dels fòssils trobats. Àngel Galobard, de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, en va

fer el peritatge. Va considerar que no eren científicament rellevants perquè de les mateixes espècies n'hi ha a tot arreu. Podem inferir que passi el mateix a la resta del territori? Turu pensa que no. “No passa igual al sector del pic Negre, a Arinsal, on els fòssils afloren abundantment” i, pel que fa a l'interès, “potser per a Espanya o França no són d'interès, però sí per a Andorra, no deixa de ser patrimoni propi”. Insisteix: “Nosaltres en tenim pocs, seria

com si només tinguéssim una església romànica i tant faria carregar-nos-la.”

Al parc del Comapedrosa –un altre important enclau de restes paleontològiques– “pel fet de ser parc ja figura que hi ha una protecció, amb un reglament que detalla que no es poden recollir roques”, recorda Turu. El problema és que no es coneix on se situa exactament el jaciment. “I insisteixo que per evitar l'espoli el primer pas és saber què tens i donar-hi la importància relativa al que és el país.”

CIENTÍFICS FORANS

De fet, al desinterès al país s'hi contraposa l'interès que van suscitar aquests jaciments fòssils per part d'investigadors d'universitats estrangeres, que en el passat van fer incursions per recollir exemplars en sòl andorrà. Es coneix per exemple l'expedició de l'escola holandesa de Leiden, que va passar pel país el 1968. Fruit d'aquell recorregut científic va ser el primer mapa geològic modern d'Andorra, un document que la Fundació Marcel Chevalier va recuperar, per després cedir-lo a l'Arxiu Nacional.

Però hi ha indicis de més expedicions similars durant les dècades dels cinquanta, seixanta i setanta del segle passat. I seria interessant, apunta Turu, documentar aquelles experiències, “perquè darrere de la qüestió científica també hi ha connotacions històriques, amb l'excusa de venir a buscar una col·lecció de fòssils segur que van tenir vivències que valdria la pena recuperar”, de la mateixa manera que es recuperen les històries dels nombrosos excursionistes i viatgers que van solcar les valls el segle XX.

en breu

Regada impartirà cursos d'escultura creativa

■ ANDORRA LA VELLA. La jove artista Emma Regada començarà a impartir una sèrie de cursos d'escultura creativa al Centre Agüí Art. Els participants en els tallers treballaran, sota la seva direcció, amb diversos materials i tècniques a partir del coneixement, l'emoció i les rialles, promet l'escultora, que també impartirà monogràfics de *performance*, per a nens i adults.

La ratassia inicia el cicle sobre llibres i artesanía

■ ANDORRA LA VELLA. Demà comença a la Biblioteca Nacional el cicle Producte local, patrimoni de tots, que lliga bibliografia i productes artesans. La primera sessió, *La Ratassia de la Carmeta, la recuperació d'una recepta familiar* (19.30 hores), amb una xerrada amb tast inclòs que impartirà Eva Gómez. Amb mostra de llibres i documents relacionats amb el producte presentat.

L'artesana Eva Gómez s'encarregarà de la xerrada.

FG.

'18 comidas', de Coira, al Cicle de cine espanyol

■ ANDORRA LA VELLA. La pel·lícula *18 comidas*, de Jorge Coira, es projectarà demà en el marc del Cicle de cinema espanyol que organitza l'ambaixada. A les 20 hores als cines d'Illa Carlemany i amb entrada gratuïta. La programació d'aquesta vuitena edició de les jornades acabarà aquesta setmana, dijous, en què està programat el film *Loreak*, de José María Goenaga.